

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 20.

Stockholm 27 Maj 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: $\frac{1}{2}$ år... kr. 4:50 $\frac{1}{2}$ år... kr. 2:50 $\frac{3}{4}$ " " " 3:50 $\frac{1}{4}$ " " " 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:—. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	---	---

Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund.

I hvarje svensk goss-skola, i nästan hvarstenda flickläroverk, seminarium och tekniskt läroverk arbetar en nykterhetsförening. Alla dessa skolföreningar tillhöra en och samma stora organisation, nämligen *Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund* (S. S. U. H). Detta bildades redan år 1896 af några studenter i Upsala. Sedan dess har förbundet gått stadigt framåt — under de första åren kanske väl sakta, men

under de senare desto kraftigare. Det ena tusendet af ungdomar efter det andra har samlats, och nu räknar förbundet bortåt 12,000 medlemmar.

Hvarför, fråga många, bilda dessa omyndiga skolgossar och skolflickor just nykterhetsföreningar? Inte behöfva de det för sin egen del? — Hvad flickorna beträffar är den sista anmärkningen berättigad. Men

»Internationella byrån».

Stina Örtenblad. Ivar Thulin. Algot Winberg. Astrid Brate.
Skr. Ordf.

med afseende på gossarna ställer sig frågannågotannorlunda. Den lättsinniga anda, som råder bland en del unga män af öfverklassen, är väl delvis en följd af att de redan som gymnasister började njuta alkoholhaltiga drycker samt anse dem oumbärliga i ett festligt kamratlag. Hur betydelsefullt är det ej därför, att den manliga ungdomen redan på gymnasiet börjar stålsätta karaktären mot dessa frestelser samt genom ett hur-

tigt föreningslif dels stödjer hvarandra i striden, dels verkar för att nya, sunda nöjen komma i stället för de gamla.

Men förbundets sträfvan gäller dock något ännu vidare och högre, för hvilket såväl gossar som flickor måste känna sig manade att kämpa. S. S. U. H. vill enligt sina stadgar verka för ungdomens förädling.

Det vill skapa nya, enkla, rena seder i »Sveriges land.» Är det då underligt, att förbundet i första hand bekämpar alkoholbegäret? Detta är ju ett af de påtagligaste uttrycken för vårt folks njutningslystnad, detta har kanske mer än något skuld till, att många, en gång blomstrande, svenska släkter urartat. Man anser också, att Sveriges sjunkande nativitet, dess tilltagande brottslighet samt andra degenerationssymptom stå i samband med rusdryckskonsumtionen, och då är det ju förklarligt, att våra socialt tänkande studenter ganska allmänt blifvit absolutister. Men för många af oss unga spelar statistiken och de modärna degenerationsteorierna dock en ringa roll, i jämförelse med det vi se rundt omkring oss i dagliga lifvet. Vi behöfva blott möta dessa raglande män på gatorna, där ölkaféer och krogar fresta i hvarje hörn, för att gripas af en djup smärta öfver detta tillstånd. Och något i vårt inre liksom befaller oss att stå på deras sida, som tagit upp kampen mot rusdryckerna. Ja, blott därigenom att vi äro absolutister, ge vi de kämpande vårt moraliska stöd.

Att ge en utförlig skildring af lifvet inom dessa 220 S. S. U. H.-föreningar är ej möjligt, ty det gestaltar sig så olika på olika håll — man jämföre blott en studentförening med en flickskoleförening! Men den af ombudsmötet hvartannat år valda centralstyrelsen har hittills alltid förstått att upprätthålla harmonien bland alla dessa olikartade föreningar. Centralstyrelsen utsänder föredragshållare till alla Sveriges skolor, utger förbundets organ »Polstjärnan» och dess årsbok »*Unga krafter*» samt andra skrifter i ungdoms- och nykterhetsfrågor. Det är en ansvarsfull och krävande uppgift att stå i spetsen för detta stora ungdomsförbund. Men så har också arbetet fått erkännande. Ett vittnesbörd härom är, att riksdagen på regeringens förslag utan minsta meningsskiljaktighet tilldelat förbundet ett statsunderstöd af 2,000 kr.

Beviljandet af detta understöd har nog delvis skett med tanke på S. S. U. H:s *studiekurser*. Sådana ha anordnats i flera städer. Somliga kurser ha hållits af fackmän, andra — i Stockholm t. ex. — ha beredt S. S. U. H:iterna själfva ett utmärkt tillfälle att öfva sig i föredragshållandets konst. Här ha bl. a. flera skolflickor och seminarister talat om olika grenar af nutidsfrågorna. Säkert ha S. S. U. H. för många varit af betydelse samt manat särskildt oss unga flickor till att *tänka* och *känna socialt*.

»Men är det inte abnormt», säga somliga människor, »att ungdomen nu för tiden endast ifrar för idéer, bildar föreningar, skrifer i tidningar och splittar sönder sin tid på ständiga kommittésammanträden? Det vore bättre om — som Ellen Key säger — sjuttonåringarna ginge och drömde i skogen än talade på möten.»

Till en viss grad är måhända denna önskan berättigad, ty ungdomen är nog på många håll allt för utåtvänd. Men föreningslifvet behöfver rakt inte leda vare sig till förflackning eller brådmogenhet. För-

eningslifvet är helt enkelt för den nutida ungdomen, hvad balerna var för flydda tidars. Här få unga män och kvinnor träffas till nöje så väl som arbete. Och hvarför behöfver »talandet på möten» alldeles utesluta »drömmandet i skogen». Det förstnämnda är, liksom föredragsöfningarna i skolan, ägnat att skärpa den unges tankekraft, att ge honom lugn och besinning i uppträdandet. I det gamla Grekland lades stor vikt på att odla just talets gåfva — hvarför kunna vi ej göra det äfven i våra dagar? Egendomligt nog pågår vid sidan af denna sträfvan för hellenska ideal en sund Rousseauism. »Ut i naturen», detta är nu lösen i mången S. S. U. H.-förening. Man vill ha en motvikt mot kulturlifvet, och därför drar man ut på vandringsfärder i skogar och berg. Med renseln på ryggen under sång går man vägen fram till ovissa äfventyr. Under sista året har innehållet i dessa utfärder dock ej endast bestått i att bada i fjärdar, laga mat i bondstugor och öfvernatta i lador. Man har äfven på flera håll stämt möte med landsbygdens gossar och flickor. Dessa ha talrikt infunnit sig i någon loge eller gästfritt upplåten folkskolesal för att tillsamman med storstadsungdomen leka och sjunga våra kära gamla folklekar.

Att få all ungdom med i kampen — detta är S. S. U. H:s uppgift. Därför har man under senare åren sökt få till stånd en förbrödring mellan folkskolans och »öfverklasskolornas» elever. Försöket har lyckats. Här i Stockholm arbetar i hvarenda stadsdel föreningar af S. S. U. H:iter och folkskoleungdom. De vackra salarna ha ställts till rörelsens förfogande, flera lärare och lärarinnor deltaga med lif och lust. Här sjunges, deklameras och spelas teater. Topelius barnpjeser äro förstas utmärkta för detta ändamål.

Denna »folkskolerörelse» har först för några månader sedan blifvit döpt och fått en fastare organisation. »*Sveriges vår*» är dess namn, och den äger redan 105 kretsar med 2,530 medlemmar. Det är till allra största delen folkskolelärarna och lärarinnorna, som bära hedern för denna nya rörelse, som lik en vårstorm drar fram öfver landet. Allt fler och fler ryckas med. Det är, som om Karl Erik Forslunds maningsord nu verkligen börjar hörsammas, och många stämma in i hans sång:

Kom alla bäckar friska
kom alla floder unga!
Gå inte där och hviska,
Stäm upp och låt oss sjunga!

Det är ej blott i Sverige, som ungdomen samlats kring dessa idéer. Samma rörelse pågår under olika former i snart sagt alla kulturländer. I Finland, Norge och Danmark har rörelsen fått liknande karaktär och organisation som S. S. U. H. — d. v. s. *all* slags studerande ungdom inom ett och samma förbund. I Amerika har rörelsen en allvarligare, mer politisk läggning samt består uteslutande af studenter. I Holland är det seminaristerna, som gå i främsta ledet, i Tyskland och Schweiz ha studenter och gymnasister bildat

skilda organisationer. I Tyskland finnes äfven en *landsförening för absolutistiska unga flickor*, mig veterligt den enda i sitt slag. I Polen och Österrike, Serbien och Siebenbürgen finnas gymnasist- eller studentföreningar, i Rysslands Östersjöprovinser spåras samma vaknande rörelse.

För att alla dessa olika förbund måtte lära känna hvarandra och utbyta idéer bildades — efter långa förberedelser — under antialkoholkongressen i Stockholm i somras en *internationell byrå* för absolutistiska studerande. Byrån har under denna två-årsperiod sitt

säte i Sverige, men får naturligtvis pekuniärt understöd från alla de olika ländernas förbund. Byråns korrespondens sträcker sig öfver snart sagt hela jorden. Nya föreningar »hittas», och bandet mellan de gamla knyts allt starkare genom brevväxling, artikel- och tidningsbyte. Genom att sålunda följa striden rundt om i världen och lära af den, vill byrån blifva en medelpunkt för rörelsen samt sporra alla länders ungdom till en ädel täflan i kampen mot alkoholismen.

STINA ÖRTENBLAD.

Tvänne kvinnofrågor inför Stockholms stadsfullmäktige.

I Dagnys förra nummer lämnades meddelande om det svar, som Stockholms stadsfullmäktige afgifvit å af hälsovårdsnämnden gjord förfrågan, huruvida den lediga kamrerarebefattningen inom nämnden kunde besättas af kvinna, då kompetent kvinnlig sökande till platsen finnes. Många af herrar stadsfullmäktige — äfven bland dem, som af formella skäl anslöto sig till beredningsutskottets uppfattning, att platsen ifråga borde besättas med en man — ansågo, att det ur principiell synpunkt vore riktigt att gifva kvinnor tillträde till en del nu såsom manliga betraktade platser i stadens tjänst. Detta framgick så väl af debatten som af den af dr Knut Kjellberg väckta motionen om utredning angående hvilka befattningar i stadens tjänst kunde alternativt beklädas af män och af kvinnor. Å andra sidan torde det vara ganska visst, att den uppfattning, som å stadsfullmäktigesammanträdet tog sig uttryck genom yttrandet, att det vore »vidrigt», om en kvinna erhöle en plats med 4,000 i lön, har många anhängare.

I våra dagar är kvinnans icke blott rättighet utan ock skyldighet att försörja sig själf till fulla erkänd, men — det bör ske med moderation, anser man, och det faktum, att hon ofta, mycket ofta, försörjer andra, förbigås under tystnad. Ingen man missunnar henne en illa aflönad plats. Men för hvar gång hon gör anspråk på någon befattning, där lönen icke gjorts »kvinnlig», gör sig oppositionen starkt märkbar. För hennes vidkommande upphäfver man den häfdvunna principen, att en plats bör besättas efter »förtjänst och skicklighet», och gör i stället lönen storlek till en sorts norm för bestämmande af om platsen är manlig eller kvinnlig.

Om än hos många individer i våra dagar rester af kaståskådningar finnas kvar som instinktiva förmimmelser, så torde dock de vara lätt räknade, som medvetet opponera sig mot åsikten, att *hvar och en bör*

ha rätt att på arbetsfältet göra sig gällande efter sin art och sin begåfning. Intet tvifvel! Den tanken har verkligen ingått i det allmänna medvetandet och anses rent af som dogm ur så väl rättfärdighetens som samhällsnyttans synpunkt. Det vill säga, då de arbetande äro män. Icke i fråga om kvinnor.

* * *

Det gifves många vägar, på hvilka de arbetande kvinnorna nå fram till den öfvertygelsen, att ingen brist i kunskaper eller kompetens är så hindrande som egenskapen att vara kvinnor. Medan den ena kvinnan icke erhåller den plats, hon genom sin kompetens visat sig berättigad till, så har den andra måhända nått det verkningsfält hon syftat till, men utan att erhålla den lön, som hon rättvisligen kunde göra anspråk på. Vi skola komma ihåg, att kvinnornas lägre löner i förhållande till manliga kamraters är mer än en blott penningfråga. Minskning i den materiella valutan betyder ofta minskning i den ideella valutan, i ställning, anseende och arbetstrefnad. »Det är, som vi degraderades», är det betecknande uttryck, hvarmed en folkskollärarynna omnämde tiden för den senaste löneregleringen i hennes yrke.

Det var herrar stadsfullmäktige förunnadt att å sammanträdet den 18 maj förutom den ofvannämnda frågan om kamrersbefattningen i hälsovårdsnämnden afgöra ännu en kvinnofråga. Det gällde att fixera lönerna för slöjdinspektören och slöjdinspektrisen vid Stockholms folkskolor.

Stadsfullmäktiges beslut blef — i enlighet med folkskoleöfverstyrelsens hemställan — att en »tilläggs-lön» skulle utgå till inspektören med 2,200 kr., till inspektrisen med 1,000 kr.; slutlönen med ålderstillägg (häri ingår ordinarie lärarelönen i högsta lönegraden) skulle utgöra för inspektören 6,000 kr., för inspektrisen 3,600 kr.

Genom detta beslut har differensen mellan de »manliga» och »kvinnliga» lönerna i fråga om i stadens tjänst anställda drifvits längre än någonsin förut. Vid den senaste löneregleringen för folkskolelärarepersonalen bestämdes, att lärarinnas lön i högsta lönegraden skulle utgöra 67,6 % af lärares. Den nu fastställda kvinnliga tilläggslönen utgör *blott* 45,4 % af den manliga. Inspektrisens slutlön utgör 60 % af inspektörens.

Af hrr Kjellberg och Bendixon gjordt yrkande, att inspektrisens lön skulle utgöra 4,000 kr., afslogs med 24 röster mot 39, som tillföllu ofvan angifna beslut.

Finnes i de resp. tjänstnehafvarnas verksamhet någon förklaring öfver, att våra styresmän ännu skarpare än tillföre prononcerat skillnaden mellan »manliga» och »kvinnliga» löner? Vi besvara denna fråga genom att anföra följande karakteriserande uttalande, hämtadt ur seminarieadjunktens, fröken Hedvig Sidner, reservation till folkskoleöfverstyrelsens förslag:

»I likhet med inspektören har hittills inspektrisen haft att leda undervisningen i den kvinnliga slöjden på den af den framstående organisatören af den kvinnliga slöjden redan förut utstakade vägen. Att denna uppgift med de därtill hörande åliggandena icke kan anses mindre maktpåliggande och ansvarsfull än slöjdinspektörens, torde framgå af det faktum, att *handarbetsundervisningen är obligatorisk* för omkring 75 % af alla lärjungarna i Stockholms folkskolor, hvarför *slöjdinspektrisen har att*

öfvervaka arbetet i 694 afdelningar med nära 20,000 barn, då däremot slöjdinspektören har att öfvervaka arbetet i 253 afdelningar med 4,034 barn». Härtill kommer, att den manliga slöjden, som slöjdinspektören har till uppgift att öfvervaka, icke tillmätes större vikt, än att det i det öfvervägande antalet klasser *öfverlämnas åt barnens eget val att delta däruti eller icke.*

Någon omständighet, som skänker berättigande åt det sätt hvarpå ifrågavarande aflöningsfråga lösts, torde icke kunna uppletas. Och väl kan man ha anledning befara, att detta beslut angående slöjdinspektrisens lön skall komma att inverka på kvinnornas ställning i allmänhet och särskildt på deras villkor, som äro anställda i Stockholms stads tjänst.

* * *

Det gifves ännu personer, som anse att kvinnor icke hafva med politik att göra. Men det är icke lång frist mellan de dagshändelser, som med full evidens ådagalägga sammanhanget. I denna stund finnes det öfver 2,000 kvinnor (barnmorskorna), som förgäfves af regering och riksdag hoppats på en minimilön af 400 kr., men i stället tillerkännts 300 kr. (!) som ersättning för ett ovanligt ansvarsfullt och uppslitande arbete. De styrande undervisa kvinnorna tidt och ofta i den realpolitiska visdom, som kan uttryckas med orden: »Ve de orepresenterade».

A. K.

Den kvinnliga rösträttsrörelsen i Holland.

Ur *Kvindestemmeretsbladet* meddela vi nedanstående redogörelse för den kvinnliga rösträttsfrågan i Holland af Martina Kramers.

Fhuru vårt land icke är stort och vår politik icke är af världshistorisk betydelse, tro dock vi holländskor att vi kunna räkna på våra internationella systrars sympati och intresse för vårt arbete för erhållande af medborgerliga och politiska rättigheter.

Holland har en statsförfattning, som uttryckligen nekar kvinnorna rösträtt. Ministären Kuyper, som afgick 1905, visade sin reaktionära ställning i kvinnofrågan tydligt nog genom att bestämma, att gifta lärarinnor, såväl som gifta kvinnor i postens och telegrafens tjänst, icke skulle få kvarstå. Det var den antiklerikala oppositionen, som störtade ministären Kuyper 1905, och när detta parti sedan kom till makten, gjorde sig en ny riktning gällande mera gynnsam för kvinnorna. Man arbetade för allmän rösträtt, utan något streck eller, i hvilket fall som helst, för ett mycket lågt sådant. De olika partierna satte emellertid gränserna olika. Två partier upptogo kvinnans rösträtt på sina program, det ena af dem gjorde t. o. m. detta till en hufvudfordring i den väntade författningsrevisionen. Vid junivalen hade det radikala och en frak-

tion af det liberala partiet kommit till en öfverenskomelse, som gick ut på, att man ej skulle uppställa någon fordran på streck utan öfverlämna begränsningen af rösträtten till den allmänna lagen. Denna s. k. *blankoparagraf* innebar utan tvifvel ett framsteg för kvinnorna, men kom dock att göra villkoren för deras medborgarrättigheter beroende af de vid makten varande lagstiftarna. Det bildades ett koalitions-kabinett, som hade till uppgift att lägga fram förslag till författningsrevision och däri upptaga blankoparagrafen.

Den ringa majoriteten i de antiklerikalas regeringskoalition (52 mot 100 folkrepresentanter, om man medräknar socialisterna) gjorde så väl ministärens ställning som auktoritet tvifvelaktig. Dess första handling var att tillsätta en statskommission, som skulle förbereda författningsrevisionen, i det att kommissionen noga pröfvade alla bestämmelser, undantagandes regleringen af rösträtten, som regeringen själf förbehöll sig.

Då man i augusti offentliggjorde namnen på kommissionens medlemmar, blefvo de politiska partier, som icke voro representerade, i hög grad förbittrade öfver att vara utestängda. Det är icke att undra öfver, att vi kvinnor kände på samma sätt, och att vi vid rösträttsförbundets

allmänna årsmöte tillsatte en kommitté, som skulle framlägga kvinnornas fordringar och sörja för att dessa blefvo kända i vida kretsar, hvilket uppdrag utfördes i största möjliga utsträckning.

Konungaparets årliga besök i hufvudstaden gaf tillfälle till en audiens hos drottningen den 3:dje maj 1906, vid hvilken den holländska kvinnliga rösträttskommittéens ordförande, d:r Aletta Jakobs och fru Rutgers-Hoitsema, medlem af samma kommitté, öfverlämnade en broschyr till H:es M:t. D:r Jakobs yttrade, att, som det var första gången, som den holländska statsförfattningen komme att undertecknas af en kvinna, kunde hon icke underlåta att med påpekande af detta faktum bedja H:es M:t att taga hänsyn till kvinnornas kraf. H:es M:t tog vänligt emot den lilla skriften och frågade, »om nu kvinnornas samtliga fordringar vore här nämnda?» D:r Jakobs bekräftade detta, och drottningen lofvade att intressera sig för saken.

Dagen därpå uppvaktade d:r Jakobs och fru Rutgers-Hoitsema inrikesministern och diskuterade saken med honom. Då d:r Jakobs påpekade den växande opinionen till förmån för kvinnors medborgarrätt, varnade ministern dem för att hängifva sig åt för stora förväntningar. Dock lofvade han att framföra kvinnornas önsknings med afseende på författningsrevisionen och slutade med en anmodan om, att de ville gifva honom upplysning om de erfarenheter, som vunnits i Amerika, Australien och på Nya Zeeland i afseende på verkningarna af den kvinnliga rösträttens införande.

De ändringar i författningen, som de holländska kvinnorna eftersträfvat, äro följande:

»Att art. 5, som tillförsäkrar alla holländare samma rätt till innehavande af statstjänst, må få ett tillägg så lydande att intet tvifvel kan råda, att med *holländare* menas såväl *kvinnor* som *män*. Detta skulle för framtiden omöjliggöra en kungl. förordning af den art, som ministären Kuyper utfärdade för att utestänga de gifta kvinnorna från deras förvärfsmöjligheter.»

»Öfverallt, där statsförfattningen talar om rösträtt och valbarhet, skola kvinnor vara jämnställda med männen, och om blankorösträttsparagrafen antages, skall den hafva följande lydelse: Lagen bestämmer, hvilka män och *kvinnor*, som äro röstberättigade och valbara till den lagstiftande församlingen, på hvad sätt valen än komma att äga rum.»

»Då man fordrar af de manliga innevånarna i riket,

att de skola bidraga till försvaret af detsamma, skall det stå regeringen fritt att pålägga de kvinnliga innevånarna ett slags värnplikt för att *skydda landets oafhængighet och bidraga till försvaret af dess gränser* (art. 180). Vål önska vi holländskor icke att blifva ansedda för militarister, men som rösträtten göres beroende af militärtjänst, vilja vi förklara oss beredda att tjäna staten i ett eller två år.»

»Dessa våra önsknings, som äro artikelmässigt formulerade och försedda med betänkanden, hafva icke endast tillställts folkrepresentanterna och medlemmarna af den ofvannämnda statskommissionen (som reviderar föreslagna författningsändringar) utan finnas äfven till salu i boklådorna.»

Framläggandet af det holländska kvinnorösträttsförbundets fordringar har haft det goda med sig, att statskommissionen den 4:de februari 1907 offentliggjorde sitt förslag till författningsrevision. Till vår glädje funno vi att 6 af de 7 medlemmarna uttalat sig i öfverensstämmelse med vår uppfattning att det nu icke längre vore tiden enligt att undanhålla kvinnorna valbarhet som parlamentsmedlemmar. Om själfva rösträtten uttalade sig ej kommissionen, då ministären icke begärt att få höra deras åsikt i den frågan; det var därför en stor olycka för oss, när denna ministär föll.

Allt är för närvarande ovisst, men man får icke uppgifva hoppet!

Så långt fröken Kramers. Vi kunna tillägga, att det antiklerikala parti, som aflöste ministären Kuyper i augusti 1905, endast hade majoritet med *en* röst. Partiet var, såsom nämnt, gynnsamt stämt för den kvinnliga rösträtten och lät påverka sig af statskommissionen, hvars för kvinnorösträtten gynnsamma utlåtande regeringen till och med ännu ytterligare utvidgade i sitt lagförslag till konstitutionsförändring. Emellertid föranledde oenighet i fråga om militärbudgeten detta för kvinnorna så gynnsamt stämde kabinetts fall. Den 12:te februari 1908 kom en ny regering, som bestod af 6 klerikala och 3 halfklerikala medlemmar. Det tyckes icke, som om denna ministär skulle komma att främja kvinnornas sak.

Vid kongressen i juni kommer man att närmare kunna se, huru situationen utvecklats sig. 1,000 nya medlemmar hafva sedan januari inträdt i rösträttsförbundet. Man kan anse, att kongressen skall komma att påverka stämningen rundt om i landet till förmån för den kvinnliga rösträttsrörelsen.

Englands premiärminister om den kvinnliga rösträtten.

Vid en bankett, som reformklubben gifvit för premiärministern Asquith, höll denne ett tal, där han bland annat yttrade, att han visserligen ännu ej var personligen fullt omvänd till kvinnorösträtten, men att flertalet inom kabinettet vore dess anhängare. Han ville därför ej motsätta sig att äfven denna punkt upptoges på valparollen. Ett sådant förslag måste dock vara baserat på demokratisk grundval, och den nya rösträttsutvidgningen finge icke komma blott de bättre situerade klassernas kvinnor till del.

Ett liknande uttalande hade Asquith redan tidigare

samma dag gjort till en deputation af ledande män och kvinnor i striden för den kvinnliga rösträtten, i hvilken deputation dock inga suffragetter deltog.

Mr Asquith, som bekant hitintills en af de ifrigaste motståndarna till kvinnornas rösträttskraf, har genom detta uttalande intagit en ny ställning till saken. Ligger grunden till det hela i att det nu är »opportunt» att taga upp frågan? Det skulle möjligen vara något genant för en liberal regering att distanseras af de konservativa partierna.

Licium.

Några ord om dess verksamhet och dess vårutställning i Stockholm 1908.

Agnes Branting. Sofia Gisberg. Mimmi Börjeson.

Ätan att behöfva anklagas för chauvinism kan man tryggt fälla det yttrandet, att Sverige inom den textila konstens område står på ett utomordentligt högt plan.

All diletantism blir allt mer och mer bannlyst inom denna konstgren, erfarna konstnärer ägna sitt intresse däråt, material så väl som utförande lämna intet öfrigt att önska.

Den sociala insats våra textilföretag göra, är, vid närmare betänkande, af ganska väsentlig vikt. Genom dem ges arbete åt många af de många, som, af en eller annan anledning bundna vid hemmet, icke kunna förvärfva sitt bröd utom dess dörrar, den verkligt konstnärliga smaken sprides och börjar allt mera ingå i allmänhetens begrepp, fordringarna på ett i minsta detalj väl utfördt arbete tillgodoses, och omsättningen af de konstnärliga alstren ökas i mån som dessa perfektioneras.

Den ganska nystiftade textilteliern *Licium* är en ypperlig exponent på ett af dessa moderna konstslöjd-företag, och det starka uppsving, den gjort under de mycket få åren af sin existens, visar till fyllest att dess alster besitta just de egenskaper, som man nu till dags fordrar hos god textil konst.

Licium stiftades 1904 af fröken Agnes Branting, fru Mimmi Börjeson och fröken Sofia Gisberg, den senare företagens stödjepelare som konstnärlig mönsterrieterska och smakråd. Då fröken Branting på hösten 1904 återvände från en studieresa i utlandet, hade företaget redan tagit sina första steg under mycket små och anspråkslösa förhållanden. Lokalen bestod då endast af ett rum i fru Börjesons våning.

Men att det af konstintresserade omfattades med lifligt intresse bevisas bäst därigenom, att genast stora

beställningar inflöto, beställningar af vikt, som togo företagens ledande krafter i fullt anspråk och som i ett nu slungade dem ut i kampen för att förvärfva sig en plats och ett namn inom det textila området.

Med den stora och mångåriga erfarenhet, som så väl fröken Agnes Branting som fröken Sofia Gisberg tillvunnit sig, är det lätt att förstå, att man förtroendefullt vände sig till *Licium* med beställningar äfven af maktpåliggande art.

För fröken Branting har alltid kyrkornas prydnade med paramenta framstått som kulmen af all textil konst, och hon hade tänkt sig, att utförandet af dylika prydnader skulle bilda liksom fondintresset i *Liciums* textila verksamhet. Det blef också ett antependium till Axbergs kyrka, hvilket utgick från ateliern som dess första mera betydande verk. Sedan dess har *Licium*, under de fyra år företaget arbetat, fått att utföra ett förvånande högt antal antependier och altardukar. På vårutställningen i Konstnärshuset var man i tillfälle att beundra allehanda utomordentligt konstnärliga kyrkoprydnader, hvaribland äfven många messhakar, rikt ornamenterade och konstfärdigt utförda, hvilka ofta beställts äfven till mera anspråkslösa landsortskyrkor.

Det är ett i sanning egendomligt tidens tecken! Att i dessa tider af religiös afmattning där samlas pengar till och utföras dyrbara kyrkoprydnader — icke en eller två, utan i ganska ansenlig mängd — verkar förvånande. Af messhakar ha t. ex. utförts icke mindre än sju; fullständiga altarbeklädnader 30 stycken. Man spårar onekligen däri en återväckt pietet, en önskan att icke blott vidmakthålla, utan äfven förbättra och försköna, kyrkans yttre apparition; kanske för att göra den mera tilldragande för församlingen eller för att kraftigt bevisa, att intresset för templet icke blott lever kvar utan till och med ökats.

Hvad än anledningen må vara, man kan blott konstatera, att arbetena för kyrkors prydnade växer med hvarje år.

Äfven restaurering och konservering af dyrbara messkrudar har fallit på *Liciums* lott. Så har t. ex. ett af de mera betydelsefulla restaureringsarbeten, som utförts, gällt ärkebiskopskåpan och mitran i Uppsala domkyrka, en praktfull kåpa af skimrande gyllenduk, skänkt af Gustaf III till dåvarande ärkebiskopen i Uppsala.

Fröken Branting är dessutom i Uppsala sysselsatt med en mycket intressant och fordrande uppgift, nämligen att ordna de kyrkliga skatter af altardukar, antependier, messkrudar o. s. v., som ännu finnas bevarade — och till all lycka väl bevarade — i dess domkyrka. En lång tid har det tagit hennes tid och intresse i

anspråk, och man är nu i färd med att uppsätta de monstrar, som skola hysa de härliga gamla historiska paramenta, hvilka år efter år legat undangömda för allmänhetens blickar. En gång ordnad och fullt färdigt kommer det tvifvelsutan att bli ett kyrkohistoriskt museum, värdigt hvilken större europeisk katedral som helst. Att till dylikt arbete erfordras djupa historiska och konstnärliga insikter, behöfver ej nämnas. Bredvid de kyrkliga arbetena har utförandet af standar och fanor spelat en stor roll i Liciums verksamhet.

Regementen, kårer, samfund, föreningar, alla ha behof af att låta sina idéer, symboliserade i ett standar, fladdra för vinden, och de arbeten, som inom denna genre utförts af Licium, äro att betrakta som mycket konstnärliga alster. Äfven på detta område ha begreppen och fordringarna stigit. När man tänker på de äldsta nationsfanorna inom Uppsala studentkår, dessa omsorgsfullt broderade fanor, men där sällan kompositionen röjde någon starkt konstnärlig eller fantasi-full prägel, lyckönskar man vår tids ungdom tillatt få samlas kring ett af de standar, hvarpå Liciums vårutställning var så rik.

Den nyväckta fosterlandskänslan har tvifvelsutan till en viss grad spelat in i denna längtan efter fanor och standar, behofvet af ett emblem att samlas kring för att sjunga och att lyfta högt i spetsen för en skara. Licium har af fanor och standar utfört icke mindre än 21. Vid sidan af dessa framstående grenar af textilkonst — den kyrkliga och den heraldiska — hvilka bilda liksom grundtonen i Liciums arbetskaraktär, rymmer deras atelier gifvetvis en hel del andra vackra föremål. Då de förstnämnda arbetena — kyrkoprydnaderna och fanorna — fordra en öfversvinnelig skicklighet i utförandet och ett otroligt dyrbart och för all framtid afsedt material — guld, silke, brokad och sammet — måste ateliern, äfven med tanke på sitt materiella bestånd, vid sidan däraf syssla med mera hyardagliga prydnadsföremål. Många originella och vackra kuddar, gardiner, dukar, o. s. v., där fordran på materialets värde och utförandets komplicerade skicklighet icke behöfver drifvas fullt så långt, ha utgått från de kunniga arbeterskornas händer.

Bland de vackra prydnadsföremål för hemmet, som

mötte mig på Liciums atelier, var särskildt en fönsteromramning, utförd på blågrönt, skiftande linne med motiv af pumpor, blad och blommor, sydda glest i linnetråd — guldgult, hvitt, grönt — af utmärkt verkan, komponerad af fröken Branting. En annan gardin på ljust vattenblått shang-tung, broderadt med djupare blågrönt och ljust gulgrönt och med hålsömbårder i silke; en duk på hvitt lärft med knypplad ytterspets och knypplade mellanbårder, hålsömmar och hvitt silkesbroderi, bildande en fin samverkan genom de olika håligheter i spetsar och hålsöm, och genom den vackra kontrasten mellan den matta linneväfven och det glansiga silkesbroderiet, ådrogo sig min uppmärksamhet. Spetsarna voro från Italien, från den redan så kända *Società Emilia Ars*, där man under beskydd af några enskilda intresserade personer, åter väckt till lif den gamla förnåma italienska sömnaden *punto ad ago* och *reticella*.

Fröken Branting har flera gånger vänt sig dit ned för något större spetsbroderis utförande. Bland annat har den utomordentligt vackra altarduken till Vasa kyrkan utförts där efter teckning af fröken Gisberg. Då man förvånat sig öfver, att fröken Branting utanför Sverige sökt, hvad som möjligen kunnat åstadkommas inom dess

Arbete med nya Dramatiska teaterns ridå.

gränser, har hon med rätta svarat, att då denna branch af textilkonst absolut brister hos oss, emedan vårt folk aldrig ägt någon förutsättning därför eller kunskap däri, gör man ju intet ondt i att utfylla ett dylikt tomrum genom att från ett annat land hämta det, som vi själfva med bästa vilja ännu icke kunna prestera. Det »ligger oss icke i blodet». Därtill kommer, att man på fjärdedelen så kort tid och för lindrigare pris, än hvad som hos oss vore tänkbart, erhåller arbeten, hvilkas fullkomlighet hittills är ouppnådd.

Då fröken Branting talade om de italienska spetsarna, är det mig ett nöje att upprepa, att så väl fröken Branting som fru Börjesson särskildt betonade den utomordentliga påpasslighet, som gjort sig gällande vid de beställningar, som gjorts från Bologna, och hvaraf de haft den allra bästa erfarenhet. I ordhållighet vid utförande af en beställning, ansåg fröken Branting, behöfver man aldrig vara rädd att bli satt

i sticket. I denna punkt äro de icke allenast jämställda med, utan öfvarträffa våra egna landsmän. Då man hör svenskars yttranden om italienarnas opålitlighet vid uppgörelser, skadar det icke att som motvikt höra ett sådant vitsord, afgifvet af personer, som döma af praktisk erfarenhet.

Ett kraftprof af textilkonst har denna vinter utgått från Liciums atelier, nämligen ridån till nya Dramatiska teatern. Komponerad af fröken Wesslau, utgör den en mycket nobel prydnad på den plats den nu intar, men man kan dock icke på grund af det afstånd, hvarifrån den ses, tillräckligt njuta de fina detaljerna; de milda, violetta tonerna och de gula nyanserna mot det blå, som vid eldsljus ter sig en smula kyligt.

Endast två och en half månad hade Licium fått till sitt förfogande för att utföra detta enorma arbete, och det vore kanske här af intresse att nämna några siffror för att ge ett intryck af arbetets dimensioner. Hvarje halfva af ridån utgör ett tygstycke af fjorton meters höjd och sju och en half meters bredd. De små ljusgula, broderade stjärnornamenten, som upprepas som bottenmönster, stiga till ett antal af 3,156. Ett jättearbete, och som länder så väl Liciums komponerande som utförande krafter till största heder.

Af de omkring fyrtio arbetande, som stå till Liciums förfogande, voro många under denna tid sysselsatta med det maktpåliggande ridåbroderiet. Utom allt arbete för Licium är fröken Branting upptagen af att samla material till ett större arbete öfver svenska spetsar, ett verk, som bör bli af stort intresse för alla dem, som ha kärlek till den gamla svenska spetslöjden. Fru Mimmi Börjeson bidrar lifligt i alla konstnärliga frågor. Hennes fint konstnärliga sinne, utpräglade färgkänsla och intresse för och förstånd på de textila krafven, är, säger fröken Branting, af utomordentligt värde för Licium, för hvars bestånd och framtid de föröfrigt alla besjålas af det lifligaste intresse.

På Liciums paramentala vårutställning i år funnos, som redan nämnts, många utmärkta föremål af rik och konstnärlig halt.

Det antependium, som kanske intog hedersplatsen, var komponerad af fröken Sofia Gisberg, utfördt i *haute-lisse*, rödt mot djupare vinrödt silke med violett-blå inslag här och där. Kompositionen utgjordes af evangelisternas emblem, omramade af stiliserade enkla rosor; upptill vidtog en bård af, genom väfven uppväxande, palmer, ofvantill gröna mot guldgrund. Midten utgjordes af ett kors, utsändande långa strålar. En strängt dekorativ, strängt kyrklig och sällsynt färgskön komposition, ämnad för Gustafsbergs kyrka.

Ett sorgeantependium på svart kläde för Borås kyrka med tistlar i violett och silfver och som midtparti ett lamm i silfver mot ett tistelkrönt kors, var af dyster och storslagen verkan, men de något stora och isolerade detaljerna fordra en stor omgifning för att göra sig rätt gällande.

Ett öfverdådigt praktfullt och vackert utfördt antependium i hvitt, med liljemotiv i hvitt och guld längs sidorna och midten, inom barockornament i guld, framställande en i silke sydd bild af herdarnes tillbedjan, förtjänar att särskildt nämnas med beundran. Det var afsedt för Vasakyrkan. Kompositionen är utförd af fröken Gisberg, sömnaden hade verkstälts af fröken Eichorn.

Ett dopfuntskläde, hvitt silkesbroderi mot oblekt linne med dufvomotivet som midtparti, ett kalkkläde på hvitt siden med korsblommotiv (det senare komponerat af fröken E. Hedvall) verkade mycket förnäma, hvart och ett i sin genre.

Bland de många standaren, — de flesta sydda i s. k. »intarsia», d. v. s. med ornamentet infäldt i tyget, så att det ter sig lika från båda sidor, — funnos många tilltalande och ståtliga. Ett gult sidenstandar, utfördt för Julita skyttegille, med ett gammalt klostersigill broderadt som midtprydnad, omgifvet af lager, var af utmärkt verkan. Af de öfriga må nämnas standaret för veterinär-elev-föreningen, på mildt blågrön silkesgobelin, upptill orneradt med en bård, framställande djur, i guld och gult, och midt på prydt med föreningens initialer. Stoffet i detta standar, väfdt af tjocka tvinnade silkestrådar, var enastående vackert som material och färg. Kompositionen var utförd af arkitekten Wahlman.

Landbruksskolans elevkår i Alnarp hade en originell och nobel fana; mot hvit brokad en krans af stiliserade ax och blåklint med dess initialer i mild orange-färg i midtfältet och ena hörnet prydt med Skånes vapen; det hela mycket lyckligt såväl hvad komposition som färg och utförande beträffar. Kompositionen var utförd af fröken Gisberg.

Man skulle vilja nämna många flera af de ståtliga föremålen, men utrymmet tillåter det icke, och man får inskränka sig till att lyckönska Licium till denna utställning, som vittnar om en höggradig kultur och ett rätt fasthållande vid traditionerna inom de områden, där traditionen flyter tillsammans med konsten på ett så enhetligt sätt, att man icke, utan att den senare blir lidande därpå, kan skilja dem båda åt.

Licium lefver sitt mycket energiska lif i en central lokal vid Birger Jarlsgatan 18, men man söker förgäfvets något skyltfönster, som tillkännager dess närhet.

Endast på en liten fyrkantig grön sidenskylt, uppsatt i porten, inramadt i en gulldist och täckt med glas, läser man dess namn, sydt i gult silke kring ett litet emblem — en spole — i gult.

Men det märks, att allmänhet och konstvännen lärt sig hitta dit, och då Liciums utställning i Konstnärshuset stängdes, var det ingalunda till dess affärslokal arbetena återsändes. Det mesta var på förhand utfördt på beställning och sändes tillbaka till sina respektiva ägare, hvarifrån det lånats.

Fyra år är en kort tid, och om Licium verksamhet kommer att växa i samma proportion som hittills,

kan man vänta en lysande framtid för detta textila företag, där energi och erfarenhet hos de ledande krafterna gå hand i hand med sann konstnärlig syn

på det värf, de gjort till sitt, och som redan burit så vackra frukter.

ELLEN LUNDBERG,
f. Nyblom.

Riksdagens beslut i nattarbetsfrågan.

Herr Lindhagens motion.

Regeringens förslag till förordning rörande förbud mot kvinnors nattarbete i vissa industriella företag hade, som bekant, afstyrkts af lagutskottet liksom de i ämnet väckta motionerna.

Herr Widén, Jansson i Edsbäcken och Persson i Malmö hade reservationsvis yrkat att författningsförslaget skulle erhålla karaktären af lag, och hr Lindhagen hade yrkat bifall till sin motion om skrifvelse till k. m:t med begäran om utredning, i hvad mån inom industriella och därmed besläktade arbetsområden män och kvinnor sysselsättas med nattarbete på ett för hälsan skadligt sätt samt att därefter k. m:t skulle vidta nödiga åtgärder under behörigt skyddande af de arbetandes utkomstnöjligheter.

Utan votering har Första kammaren förra lördagen tillstyrkt utskottets förslag, och är således den kungl. propositionen därmed fallen. Andra kammaren, som på grund af de långa debatterna i dagens andra viktiga riksdagsfrågor icke hann upptaga nattarbetsfrågan till behandling, kan således vid den kommande debatten (hvilken vi till följe af förhållanden vid tidningens utgifning icke kunna afvakta) endast göra principuttalanden i en sak, som redan afgjorts. Striden har stått skarp och ännu lära väl de olika sidornas anhängare i Andra kammaren vilja framföra sina åsikter för och emot.

Förbudslagstiftningens vänner skola säkerligen komma att beklaga att frågan lösts i enlighet med kvinnornas egen uppfattning och önskan, men man vågar hoppas, att de skola vara rättvisa nog att förstå och erkänna, att kvinnorna icke äro emot *skyddslagstiftning*, endast emot en *separat* skyddslagstiftning, hvilken skulle blifva af en mycket tvifvelaktig nytta för dem själva.

Herr Lindhagen, som i en utförlig motivering af sin motion upptager och beaktar de olika synpunkter, ur hvilka det föreliggande lagförslaget bör bedömas med afseende på kvinnorna och deras förhållanden, betonar såsom det enda riktiga en gemensam skyddslagstiftning för såväl män som kvinnor.

Vi tillåta oss att här återgifva delar af motiveringen, som börjar med en utredning af kvinnofrågan och som genomgående ser på detta skyddslagstiftningsförslag i sammanhang med kvinnofrågan i dess helhet.

Herr Lindhagen börjar sin motivering sålunda:

»Det gifves oåterkalleligen en kvinnofråga, som väntar på sin lösning. Den leder i högre mening sitt ursprung från det obestriddliga förhållandet att kvinnan är på en gång människa och en personlighet för sig med sina sär-

skilda andliga bestämningar. Från denna sida sedt är kvinnorörelsen utbrottet af kvinnoatures naturens ouppfyllda trängtan efter utveckling och efter utvecklingens medel: kunskaper, arbete och själfbestämning.

All utveckling förmedlas emellertid af samhället. Det är således där, som äfven kvinnans utveckling måste äga rum. Kvinnorörelsen betyder därför, praktiskt sedt, kvinnans utträde i det sociala lifvet. Hon har förut med mannen delat familjelifvet eller hemmet. Hon skall med tiden äfven taga sin halfva anpart af samhället.

När nu kvinnan träder in i det sociala lifvet, möter hon främmande förhållanden, då samhället under långliga tidsskeden tillhört mannen och danats närmast efter hans behof och skaplynne. Enligt utvecklingens lag skall det blott efter långvariga evolutioner lyckas kvinnan bryta samhällets motstånd och finna sig till rätta därstädes. Kvinnorörelsen blir således också liktydig med kvinnans kamp mot samhället, hvilken, väl att märka, icke är att likställa med en strid mot männen.

Ur dessa synpunkter måste följaktligen, såvidt jag förstår, äfven bedömas det nu föreliggande omstridda förslaget till förbud för kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag.

Första frågan är då, huruvida ett dylikt allmänt förbud för kvinnor till skillnad från män är ett medel eller ett hinder för kvinnorna i deras ofvannämnda väg till utveckling.»

Efter att hafva framhållit det obestriddliga skadliga i regelbundet nattarbete och vidrört den åsikten, att man i så fall väl måste anse ett förbud för kvinnor för en själfklar och riktig sak, säger han att saken dock ej är så enkel och fortsätter:

»Man får sålunda till en början väl akta sig för, att i sin välmening på något omfattande och obehörigt sätt kränka de myndiga kvinnornas oförgräpliga rätt till arbete. Detta är icke att proklamera någon förkastlig konkurrens med männen. Det är en elementär rätt, som tillkommer individen såsom sådan. Här får ej finnas någon skillnad mellan man och kvinna, lika litet som en dylik skillnad såsom princip någonsin skulle tillåtas mellan olika kategorier af män. Redan härutinnan verkar förslaget i sitt framträdande brutalt genom att det utan vidare skär hela kvinnoäktet såsom sådant öfver en kam. Man får en viss förnimmelse af, att det sticker fram något så att säga af bockfoten i det gamla omhuldade programmet om allmän och lika politisk rösträtt. När det gällde medborgarrätt, voro enligt detta program själfvallet ur räkningen:

kvinnor, barn, dårar och brottslingar. Detta program vidhålls som bekant ännu i Sverige.»

Därpå betonar herr Lindhagen det riktiga i att, ifall en reform skulle genomföras i afseende på kvinnornas nattarbete, borde detta ske yrkesvis och först i de yrken, där missförhållandena äro störst. Efter att hafva genomgått de olika skäl, som åberopats för det kungl. förslaget, öfvergår han till sist till frågan och betydelsen af att uppnå en internationell öfverenskommelse i detta speciella fall och säger, att det vore bättre att bemöda oss om att komma ifrån vår efterblifvenhet på alla de öfriga oestriddigen riktiga vägarna till en effektiv arbetareskyddslagstiftning än att skynda oss att främst vara med på den enda, som är minst sagdt tvifvelsam.

Till sist slutar herr Lindhagen med att framhålla, att »frågan, såsom omtvistad, och närmast berörande kvinnorna, borde anstå, till dess att de genom politisk rösträtt själfva blifva i tillfälle att bevaka sin talan. Man kan hafva olika meningar om befogenhet af detta kraf. Det förhållandet, att kvinnorna af statsmakterna nyligen

åter förvägrats medborgarrätt utgör i hvarje fall en särskild uppfordran att fördomsfritt beakta de synpunkter, som framförts från denna sida.»

Därpå följer yrkandet på utredning af i hvad mån nattarbete vore på olika arbetsområden skadligt för såväl män som kvinnor.

Det är icke ofta kvinnornas talan föres så som här gjorts af herr Lindhagen i hans reservation till lagutskottets utlåtande. Förslaget om förbud för nattarbete för kvinnor har fallit. Det är att hoppas, att en skyddslagstiftning, som ordnar förhållandena i fråga om nattarbete för *män och kvinnor* icke blott på industriella utan äfven därmed besläktade arbetsområden, särskildt det af den större industrien beroende hemarbetet och hemindustrien, måtte inom en snar framtid förverkligas. Herr Lindhagen har angifvit en väg, som an knyter sig till det nu fallna förslaget och som väl är den, som närmast för fram till det åsyftade målet — förbättrade arbetsförhållanden för så många som möjligt.

Notiser.

Åt ritterskan **H. M. C. Karlholm** vid rikets ekonomiska kartverk hade regeringen föreslagit en pension af 1,000 kr. Hrr Hammarlund, Starbäck, Wiklund och Larsson i Lund tillstyrkte inom statsutskottet 1,200 kr. Båda kamrarna biföllo på lördagen utskottets hemställan, Andra kammaren efter en votering, som gaf till resultat 111 röster för utskottsfröslaget och 87 för reservationen.

Det är att tillägga, att det är en gammal 70-års kvinna, som under en lång följd af år offrat sina bästa krafter vid skötandet af sin tjänst, som denna gång varit föremål för en sparsamhetsanda, som möjligen skulle kunna synts förtjänstfull i ett annat sammanhang. Andra kammaren fann dock frågan åtminstone värd votering.

Barn och biografföreställningar. Fröken Marie Louise Gagners förträffliga föredrag öfver *Barn och biografföreställningar*, hållet vid Pedagogiska sällskapets diskussionsmöte den 24 sistlidne februari i Stockholm, har nu utkommit i broschyrform på Lars Hökerbergs förlag, samtidigt som tidskriften *Verdandi* publicerar detsamma. Genom anslag från styrelsen för *Svenska kvinnornas nationalförbund* hafva 2,000 ex. utdelats vid seminarier och folkskolor. Professor B. E. Gadelius har i ett *Tillägg* ytterligare understrukt den uppfattning, för hvilken fröken Gagner så värtaligt gjort sig till tolk, nämligen att biograferna med sina dåliga program utöfva en skadlig, rent af depraverande, inverkan på de känsliga barnasinnena. Det är att hoppas, att den lilla skriften kommer att underhålla intresset för den icke oväsentliga frågan om biografernas betydelse såsom ett uppfostrande och undervisande element, i stället för att såsom nu vara nästan uteslutande ett dåligt nöje.

Fröken Johanna Brunssons konst- och väfnadsskola i Stockholm har i dagarna firat sitt 35-års-jubileum. De sista nitton åren har skolan varit förlagd till Stockholm och har därunder utfört ett beaktansvärdt arbete för vår svenska husslöjds utveckling, och många skickliga väf-lärarinnor ha utgått därifrån. Elevernas antal uppgår år-

ligen till ett femtiotal, hvaribland räknas ett stort antal kursdeltagare från Finland, Danmark och Norge, i hvilka länder den Brunssonska väfskolan åtnjuter ett stort anseende.

Föreningsmeddelanden.

Trollhättans F. K. P. R. afslutade den 15 maj sina studieaftnar för terminen med ett talrikt besökt samkväm. Under kvällens lopp förekom tal, sång och deklamation.

En vän till F. K. P. R. hade tillägnat rösträttskvinnorna ett högstämmt, om djup förståelse för kvinnornas kraf vittnande poem, som mottogs med lifigaste bifall.

Tésupé serverades och den afgift, som därför erlades, skänktes af värdinnan till agitationen. Insamling gjordes också bland de närvarande i samma syfte.

Riksdagen.

Understöd åt äldre småskolelärarinnor. Med anledning af motion af hr Värner Rydén hade statsutskottet föreslagit att höja understödet för äldre småskollärare och lärarinnor, som efter femton års tjänst afgått utan att få understöd enligt reglementet af 1892, från af regeringen föreslagna 100 kr. till 150 kr. Hr Larsson i Lund yrkade reservationsvis att understödet skulle utgå med 200 kr. Hr Rydéns motion om 50 kr. bidrag till sådana äldre, behöfvande lärarinnor, som erhållit understöd enligt det ofvannämnda reglementet, men erhållit afsked före år 1900, afstyrktes. Hr Larsson i Lund hade yrkat bifall till motionen, under det att hrr Hammarlund, Pehrsson i Åkarp och Ström yrkat bifall med den modifikation att det sammanlagda understödet ej skulle få öfverstiga 150 kr.

Vid frågans behandling i Andra kammaren på lördagen avslöt sig motionären i den förra punkten till utskottets hemställan och i den senare till hr Hammarlunds reservation; kammarens beslut gick i samma riktning. Om hr Hammarlunds reservation måste dock votering anställas; den bifölls med 130 röster mot 58.

Första kammaren biföll i båda punkterna utan debatt utskottets hemställan.

ORGLAR från landets förnämsta fabriker säljas mot erläggande af 4 % af priset strax och sedan 12 % i hvarje följande kvartal under 2 år samt

PIANINON mot 4 % strax och 8 % i hvarje kvartal under 3 år.

Kataloger och närmare upplysningar erhållas mot 20 öre i frim.

P. O. ÅKERLUND, Strömsbro.

JACOBSONS, 2 Hamngatan,
midt för Berzelii park.
Tapisseri-handarbeten.
Dam- o. presentartiklar.

Egnahemssparbanken.

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. 5½ proc.

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken

(Barkåkra station, Väst kustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, motfager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

Extra fina
Dörrskyltar, Stämplor
och Sigill

erhållas alltid billigast från

GUSTAV HÅKANSSON

Stockholm. Box 173.

Mästersamuelsgatan 54.

Rodenstamska

Slöjd- och Hushållsskolan,
Hudiksvall.

Husmoderskurs. Skolköklärlärokurser.
Slöjdlärlärokurser.

G. V. Löfgren,
Snickerifabrik,
86 Skånegatan 86.

Husreparationer, Kontors- och Butiksinredningar verkställas omsorgsfullt till moderata priser.

OBS! Parkettgolf lagas och bonas.

Maria Rohléns
Syateljé
43 Thulegatan 43.

Rekommenderar sig för utförande af allt hvad till linnebranschen hör.

Specialité: **Stärkskjortor.**

Mot grått hår

fullt oskadligt medel, som återställer grått hår till dess naturliga färg.

FANNY GELINS PARFYMMAGASIN,
5 Malmförgsg. R. t. 2225. A.-t. 4694.

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Nyheter i bokhandeln.

Mara. En berättelse från tiden för Waldensarförföljelserna af *B. Ulmen*. Bemyndigad översättning af *E. Willén*. Häft. 1 kr., kart. 1:25, klotb. 1:50.

Slagen och dock segrare. En berättelse från Konstanz och Böhmen. Af *D. Aleock*, författarinna till »De spanska bröderna» m. fl. Översättning af *A-i-e*. Första delen häft. 1:50, kart. 1:75, klotb. 2:— kr. Andra delen häft. 2:25, kart. 2:75, klotb. 3:— kr.

Bibliska tids- och stridsfrågor utgifna af professor, teol. d.r. *A. Kolmodin*: VI. Den bibliska religionens egendomlighet af *D. Conrad v. Orelli*, teol. professor i Basel. Bemynd. övers. Häft. 50 öre.

VII. **Kristendomen och den urkristna församlingens bibel** af professor, teol. d.r. *A. Kolmodin*. Häft. 50 öre. (I distribution.)

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Stockholm 3.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.

A. T. 183 36.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöverlåtelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag. Kontorstid kl. ½10—4.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för ¼, 2:50 för ½ och 1:25 för ¼ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla. ens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstades) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Lärlärokurser i matlagning och handarbete (fullständig lärlärokurs i huslig ekonomi) börjar den 1 sept. Anmälan till inträde göras före den 1 juli.

Husmoderskurs med undervisning i matlagning, sömnad och hälsolära och närmast afsedd för flickor med högre skolbildning börjar den 1 sept. Anmälan före den 1 aug.

Specialkurs (högre husmoderskurs) i finare matlagning, kläd-sömnad och barnavård börjar den 22 aug. Anmälan före den 1 aug.

Praktisk yrkeskurs för utbildning af kokerskor och hushållerskor börjar den 22 aug. Anmälan före den 1 aug.

Ansökan till de **Lärlärokurser** (endast för skolkök), som börja i jan. 1909, insändas före den 1 nov.

Tryckt program gratis och franko på begäran.

Inspektor: Professor O. Hammarsten.

Föreståndarinna: Fröken Ida Norrby.

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet runt.

För resande till

Rivieran

rekommenderas det skandinaviska pensionatet Villa Elsie i San Remo (Norditalien). Pensionatet förestås af en dansk dam. 20 rum och trädgård med utsikt öfver Medelhafvet. Moderata priser.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

EN SMÅSKOLLÄRARINNA, 22 år, önskar plats i familj i stad eller på landet att läsa med barn eller deltaga i hvarjehanda göromål i ett hem; är rask och duktig, van att arbeta, är enkel och anspråklös. Svar till Fru Westberg, Hornsgatan 102.

UNG FLICKA, som är fullständigt hemma i alla kontorsgöromål, och som genomgått handelsinstitut i Tyskland, söker genast lämplig anställning på kontor. Goda betyg finnas.

Svar mot ses tacksamt under signatur »Korrespondens eller Bokförelser». Nya inackorderingsbyrå, Södergatan 11, Malmö.

UNG, TYSK DAM önskar komma i sin familj som sällskap och hjälp. Svar utbedes till »Geheimeratstochter», Stockholms Dagblads hufvudkontor.

PLATS i finare familj önskas af bättre Flicka, att mot fritt vivre gå frun tillhanda, är villig deltaga i hushållsgöromål. Svar märkt »Förlofvad», under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

LEDIGA PLATSER.**Vid Sölvesborgs 5-klassiga samskola**

är för instundande läsår två lärarinneplatser lediga; en i språk i kl. 1—3 och historia i 4—5, en i matematik och naturlära i alla klasser. Lärokurser enl. realskolestadgar. Begynnelselön 1,200 kr. Erforderliga handlingar, ställda till Sölvesborgs samskolestyrelse, skola insändas senast den 15 juni till

Borgmästare P. W. HUMBLA.

Vid Ousby Realskola (Samskola)

finnes till nästa läsår plats för en kristligt sinnad elementarbildad folkskollärlarinna. Undervisningsämnen: svenska ämnen i de högre klasserna. Lön: 1,000 kr. jämte fri bostad och vedbrand samt halftva pensionsafgiften.

Ansökningshandlingar, ställda till styrelsen, insändas fortast möjligt till skolans Rektor.

Å Örnsköldsviks lasarett

erhålla två afdelningssköterskor anställning den 1 instundande Augusti mot årlig lön för hvar och en af 400 kr. jämte allt fritt. Ansökningar, åtföljda af prästbevis och läkarbetyg samt kompetenshandlingar, insändas före 1 instundande Juli till Lasarettsläkaren i Örnsköldsvik.

Från den 15 juni

kommer ytterligare en

sjuksköterska

för Västerås stad att anställas. Fast lön 500 kronor och ersättning för allt arbete enligt taxa. Ansökan om platsen, åtföljd af kompetenshandlingar, frejd- och läkarbetyg, insändes till Hälsovårdsnämnden i Västerås före den 1 juni.

Ledig plats vid Tranås 3-klassiga högre folkskola,

e. o. andra lärare (manlig eller kvinnlig) med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i modersmålet, historia och geografi, lön 1,600 kr. pr år; platsen kommer snarast möjligt att besättas med ordinarie innehafvare. Ansökningar insändas före den 10 juni till örd. i styrelsen för Tranås högre folkskola, adr. Tranås.

GUVERNANT önskas inst. höst att undervisa i vanliga skolämnen, språk och musik för tvänne flickor i 4:de kl. och 3:dje förb. Ref. betyg, lönepret. och fotografi sändas till fru Ellenor Wærn, Wahlaholm, Hofva.

Privata lärarinne-seminarium,

Stockholm, Riddaregatan 23, utbilda lärarinnor för flickskolans lägre och mellersta klasser samt för hemmen. Kursen är två-årig. En högre kurs för dem af seminariets f. d. elever, som genom specialstudier önska utbilda sig för undervisning på högre studier. I denna kurs mottagas äfven extra elever. Närmare upplysningar lämnas af läroverkets föreståndarinnor, fröken *Sofi Anderson*. Mottagn. onsd. och lörd. kl. 1—2. Adress Riddaregatan 23. Ansökningar till seminariet böra vara inlämnade före den 13 juni.

Styrelsen.

Undervisning i engelska språkets alla branscher.

35 års praktik i utlandet.

Fru C. O. F. Nordenadler, Drottningholmsvägen 12, 1½ tr.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom **Fredrika-Bremer-Förbundet**s byrå, 54 Drottninggatan,

Dröj med Edra uppköp till **Måndagen den 1 Juni,** då min stora **UTFÖRSÄLJNING** börjar!
F. W. CAMPANIUS.
43 Västerlånggatan 43.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna överlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatsafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositiörens värde, dock ej under två kronor.

Flytande

Somatose

framstående
aptitretande och nervstärkande
KRAFTMEDEL.

Fås på alla Apotek.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbund. Af *Stina Örtenblad*.

Tvänne kvinnofrågor inför Stockholms stadsfullmäktige. Af *A. K.*

Den kvinnliga rösträttsrörelsen i Holland.

Licium. Några ord om dess verksamhet och dess vårutställning i Stockholm 1908. Af *Ellen Lundberg, f. Nyblom*.

Riksdagens beslut i nattarbetsfrågan. Herr *Lindhagens* motion.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Riksdagen.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.